

Dr. Craig Keener, Matendo, Hotuba ya 14, Matendo 12-14

© 2024 Craig Keener na Ted Hildebrandt

Huyu ni Dk. Craig Keener katika mafundisho yake juu ya kitabu cha Matendo. Hiki ni kikao cha 14, Matendo 12 na 13.

Luka ni mwenye kipaji katika jinsi anavyopanga nyenzo zake.

Amekuwa akizungumza kuhusu Petro na kanisa la Yerusalemu. Atakuwa akimlenga Paulo katika sehemu ya baadaye ya Matendo. Na sasa katikati, anakata huku na huko kati ya Petro na Paulo.

Na mara hii ya mwisho ya mpito, amepitia kuzungumza juu ya kile kilichokuwa kikitokea Antiokia. Sasa, kanisa la Antiokia linawatuma Sauli na Barnaba na msaada wa njaa kwa Yerusalemu katika sura ya 11 na mstari wa 30. Vema, Luka anaenda kuchukua tena pamoja na Barnaba na Sauli baada ya kutoa msaada huu wa njaa katika sura ya 12 na mstari wa 25.

Wakati huo huo, ni lengo lake la mwisho kwa Petro na kanisa la Yerusalemu, ingawa baadhi ya haya yanafanyika Kaisaria. Katika sura ya 12 mistari 1 hadi 17, tunajifunza kuhusu ukombozi wa Petro. Sasa mateso yanazidi kuwa makubwa.

Herode Agripa wa Kwanza ndiye mfalme wa kwanza wa Kiyahudi baada ya Herode Mkuu. Kwa sababu alikuwa rafiki wa maliki huko Roma, aliruhusiwa kuwa mfalme. Na hii ni kuanzia 41 hadi 44, wakati anaruhusiwa kuwa mfalme katika Yudea.

Alikuwa kaka yake Herodia. Ikiwa unakumbuka kusoma katika Marko sura ya sita kuhusu Herode pale, huyo alikuwa ni Herode Antipa, mtawala mkuu wa Galilaya. Alioa mke wa kaka yake, Herodia.

Naam, kaka kamili wa Herodia alikuwa Herode Agripa wa Kwanza. Alikuwa marafiki wa chama na Gaius Caligula kabla ya Caligula kuwa maliki. Naye akawa mfalme rasmi wa kwanza wa Kiyahudi tangu babu yake, Herode Mkuu. Nyanya yake, Mariamne, alikuwa binti wa kifalme wa Hasmonean.

Na hilo lilimfanya aonekane mwema kwa watu kwa sababu Herode Mkuu alikuwa mwaidumea. Kwa hiyo, watu wake walikuwa na furaha. Huyu ndiye mfalme wa kwanza wa Kiyahudi mwenye damu ya Wahasmonean, Wamakabayo, kwenye mishipa yake pia.

Alipendwa sana na watu. Pia alikuwa na hamu sana ya kupendeza, ambayo nyakati fulani ilimtia matatizoni huko Roma. Alitupa pesa zake huku akijaribu kumfurahisha kila mtu pale na akaishia kwenye deni kubwa.

Vema, alifanya vivyo hivyo huko Yudea. Alikuwa na hamu sana ya kuwapendeza, kwani kwa hakika, andiko hapa linasema alitaka kuwafurahisha Wayuda na inaonekana hasa Wayudea wa kidini wenye msimamo mkali zaidi. Kwa hiyo, alikuwa akisisitiza utambulisho wake wa Yudea, kama vile alivyosisitiza utambulisho wake wa Kirumi alipokuwa Rumi.

Unajua, ukiwa Rumi, fanya yale ambayo Warumi hufanya. Naam, ukiwa Yudea, fanya yale ambayo Wayahudi hufanya. Alitaka kuwafurahisha watu.

Alikuwa Mfarisayo sana na alikuwa mara kwa mara hekaluni. Tunajua hili kutoka kwa Josephus. Naam, anamkamata Yakobo, ndugu ya Yohana.

Yakobo ndivyo inavyosema, lakini katika Agano Jipya, kwa sababu fulani, Yakobo daima ametafsiri Yakobo. Naye anamkata kichwa, kama vile Yohana Mbatizaji alivyokatwa kichwa nyuma katika Luka 9:9. Katika kipindi hiki, kwa kawaida, upanga ulitumiwa badala ya shoka. Kukatwa kichwa kulionekana kuwa na huruma zaidi.

Ilikuwa muhimu hasa kwa raia wa Kirumi. Lakini kama mfalme, alishikilia nguvu ya matumizi, gladius, nguvu ya upanga, nguvu ya uzima na kifo. Sanhedrin haikuwa hivyo.

Ilibidi wapate kibali cha gavana, lakini hakukuwa na gavana wa Yudea katika kipindi hicho kifupi. Ilikuwa ni utawala wake tu. Hili kwa hakika lilizua kipindi cha kukua kwa utaifa wa Yudea, kama wanavyosema, loo, tunaweza kuwa na mfalme wetu wenyewe.

Tunafanya nini msiba unapotupata? James amekatawa kichwa. Sasa Peter anakamatwa. Vema, hao ni mitume wawili wakuu.

Kanisa linaweza kufanya nini? Sura ya 12 na mstari wa 3. Hii ilikuwa wakati wa Sikukuu ya Mikate Isiyotiwa Chachu. Mtu anayesoma Luka na Matendo pamoja atakumbuka kutoka kitabu cha kwanza cha Luka, huo ulikuwa wakati wa kuuawa kwa Yesu katika Luka 22:7. Nyakati fulani Agripa aliua watu kwa ajili ya burudani ya umma. Ilikuwa ni sehemu ya njia yake ya kuwafurahisha watu.

Tunajua hilo kutoka kwa Josephus. Ilikuwa burudani ya umma. Kufanya hivyo kwenye tamasha kulitumika kama onyo, lakini pia kulikuwa na idadi kubwa zaidi ya watu, sio tu kama onyo, lakini pia idadi kubwa zaidi ya watu ambao wangethamini burudani.

Tunajua kwamba Herode Agripa wa Kwanza alitoa kwa ukarimu kwa watu wa mataifa mengine nje ya Yudea, lakini sera zake zilipendwa zaidi na raia wake wa Kiyahudi. Alikidhi matakwa ya wengi. Askari wake wa Kaisaria, askari wake wa Mataifa kule Kaisaria, ambao walipaswa kumjibu, ingawa walikuwa askari wa Rumi, walimchukia.

Pia tunaona hilo kutoka kwa Josephus, lakini Wayahudi wa Kiyahudi walimpenda. Sura ya 12 :4, mahali. Agripa I alikaa Yerusalemu.

Labda hii ilikuwa mahali pa kifungo cha Petro mara tu Petro alipowekwa kizuizini. Huenda ilikuwa katika ngome ya Antonia, iliyokuwa karibu na jiji la juu. Hapo ndipo ulikuwa na askari wengi zaidi.

Kwa kweli, ulikuwa na kundi la Warumi huko. Wasomi wengine wamebishana kwamba angetumia askari wa Kiyahudi tu katika kipindi hiki. Labda sio mlinzi wa hekalu la Walawi, lakini askari wake wa Kiyahudi.

Hilo silo tunalosoma katika Josephus. Tunachosoma katika Josephus ni kwamba alitumia jeshi la Warumi, vikosi vya Waroma ambavyo tayari vilikuwa vimekaa Yudea. Lakini kungekuwa na askari wanne kila mmoja kwa zamu nne.

Kwa hiyo, wakati wowote, kungekuwa na askari wanne wanaomlinda Petro. Katika 12:6, kila mnyororo ulimfunga Petro kwa askari mmoja, kisha ukawa na walinzi wawili wamesimama nje wakilinda. Hiyo inapaswa kuwa salama kabisa.

Ungetarajia kuwa salama kabisa. Katika 12:8-11, malaika wa Bwana anatokea na kumwambia Petro avae viatu vyake na vazi lake la nje. Magereza hayakuwa ya kawaida kutoa nguo.

Kwa hivyo, chochote ulichokamatwa ndani, ndivyo ulivyokuwa, isipokuwa mtu atakuletea kitu kingine zaidi, na wangeweza kukipita walinzi ambao mara nyingi walihitaji rushwa. Lakini kwa vyovyote vile, vazi la nje linaweza kutumika kama blanketi, lakini sasa atalihitaji kama vazi. Na anaambiwa avae hizi, na yeye anazivaa.

Minyororo yake inashuka. Milango inafunguka moja kwa moja, Mgiriki anasema, peke yake. Lugha hiyo inatumika katika kazi nyingine nyingi za kale.

Euripides, kumbuka alizungumza kuhusu Dionysus kuwaweka huru wafuasi wake. Aliifungua minyororo na kufungua milango iliyofungwa. Lakini lugha hii ya milango inayojifungua yenyewe, unayo kutoka kwa Homer hadi kwa Josephus.

Imeenea kila mahali katika fasihi ya zamani. Lakini tena, inatukumbusha yale tuliyoona mapema katika Matendo sura ya tano, kwamba huwezi kupigana na Mungu. James alikufa.

Peter alinusurika. Hatuelewi kila wakati kwa nini Mungu huingilia kesi moja na Mungu haingilii katika kesi nyingine. Lakini bado Petro alikuwa na kazi ya kufanya.

Na kama tunavyoona katika kitabu cha Matendo, sehemu ya kazi hiyo, mahali ambapo ametajwa, atatajwa tena kama katika Matendo 15 kwa ajili ya kusaidia na mpito huu katika kuunga mkono utume wa Mataifa. Lakini Agripumu alikuwa na mamlaka ya moja kwa moja kuliko Sanhedrin. Walinzi wake walikuwa wastadi kuliko walinzi unaosoma kuwahusu katika Matendo sura ya tano.

Kwa hiyo, inaonekana kama Petro atakufa. Amelala, lakini watu wanamuomba. Bila shaka, walikuwa wamemwomba Yakobo pia, lakini wanamwomba.

Sasa, Petro yuko wapi? Labda yuko mahali fulani katika jiji la juu. Hilo ladokeza labda ngome ya Antonia, iliyokuwa kwenye Mlima wa Hekalu, ambapo kundi la Warumi lilikuwa. Lakini kutoka kwa ngome ya Antonia, ilikuwa njia ya moja kwa moja kuelekea jiji la juu.

Unaweza kuchukua barabara kuu moja, kama hiyo ndiyo barabara uliyoichukua, na kuvuka tu upinde na ungekuwa tayari uko katika jiji la juu. Tunajuaje kwamba alienda katika jiji la juu? Naam, nyumbani anakoenda ni nyumba ya mama ya Yohana Marko. Ina lango la nje.

Ina mtumishi ambaye anafanya kazi kama bawabu. Pengine si tajiri sana kwa sababu mtumishi anaonekana si tu bawabu. Inabidi aende mlangoni.

Yeye si kusubiri mlangoni, lakini bado nyumba ya baadhi ya njia katika hali yoyote. Kutoka nje ya kitabu cha Matendo, tuna dalili nzuri kutoka kwa Wakolosai 4:10 kwamba Marko na Barnaba walikuwa jamaa. Pia tunajua kwamba Barnaba alikuwa na njia fulani kutoka kwa Matendo sura ya nne, aya ya 36 na 37.

Kwa hivyo, haya yote yanaunga mkono wazo kwamba hii ni nyumba ya kufanya vizuri, ambayo hakika ni bora kuliko wastani. Pia kutoka 4:36, tunajua kwamba Barnaba alikuwa Mlawi. Kwa hiyo, hii inaweza kuwa familia ya Walawi.

Wanaweza hata kuwa na uhusiano fulani na aristocracy ya makuhani, ikiwa sio kwa kiwango cha wasomi, angalau aina fulani ya uhusiano. Kwa sababu kulikuwa na makuhani wengi matajiri walioishi katika jiji la juu la Yerusalemu, na wengine walioishi Yeriko. Sasa, hapa kuna mkutano wa maombi unaoendelea katika nyumba hii.

Kadiri nyumba inavyokuwa kubwa, ndivyo watu wengi zaidi unavyoweza kuingia humo. Kwa hiyo, hapa palikuwa mahali pa kawaida pa kuwa na mkutano wa maombi. Kanisa lilitumia nyumba badala ya majengo maalum kwa karne tatu za kwanza za uwepo wa kanisa.

Tunasoma kuhusu hilo katika Warumi 16:5 na kila mahali katika Agano Jipya. Baadhi ya masinagogi maskini walipaswa kufanya hivyo pia kabla ya kuwa na majengo ya sinagogi. Kanisa kuu la Yerusalemu lingeweza kukutana katika hekalu, ambalo lilizingatiwa kuwa eneo la umma.

Lakini katika kipindi hiki, wakati mateso ni makali, kanisa ni chini ya ardhi na nyumba ni bora zaidi kwa hilo kuliko kukutana katika nafasi ya umma. Ni nini kingine tunachojua kuhusu nyumba hii? Naam, Mariamu ni mama ya Yohana Marko. Marko lilikuwa jina la Kilatini; kwa hivyo hii inatoka kwa familia inayopendelea zaidi Roma.

Haimaanishi uraia wa Kirumi, kwamba walikuwa washiriki wa sinagogi la Watu Huru tuliozungumzia hapo awali, lakini angalau haiashirii utaifa wa kawaida wa Yudea. Kwa hiyo, pengine wameunganishwa tena na watu wa Yerusalemu walio na mali nyingi zaidi. Mariamu lilikuwa jina la kawaida la wanawake katika Uyahudi na Galilaya.

Ndiyo maana unayo kila mahali katika Injili na nusu ya kwanza ya Matendo. Tena, majina tunayopata katika Matendo yanafaa kwa maeneo. Haya si majina ambayo kanisa la baadaye lingeunda na kurudia Yudea au Yerusalemu.

Jina la mtumishi huyo ni Roda. Rhoda ina maana rose, ambayo mara nyingi ni jina katika duru nyingi leo pia. Lilikuwa jina la kawaida kwa watumishi wakati huo.

Sasa, watumishi wa nyumbani walikuwa na maisha bora zaidi kuliko watu huru waliofanya kazi shambani. Mara nyingi walikuwa bora zaidi kiuchumi na kijamii, walikuwa na uhamaji zaidi wa kijamii, uwezekano mkubwa wa kuwa huru na kupata aina fulani ya hadhi ya juu katika jamii kuliko wakulima waliofanya kazi katika ardhi. Walakini, haikuwa hivyo kila wakati kwa wanawake.

Wanawake watumwa, na nyakati nyingine wavulana katika ulimwengu wa Mataifa, walinyanyaswa kingono. Na hata katika duru za Kiyahudi, ilikuwa ni marufuku kuwanyanyasa kijinsia watumishi. Lakini ukweli wenyewe kwamba ilipaswa kukatazwa unaonyesha kwamba jaribu hilo lilikuwepo kwa baadhi ya watumwa, na baadhi yao walifanya hivyo.

Walakini, ni muhimu hapa. Hii ni nyumba ya mama yake Yohana Marko. Huyu ni Mary.

Kwa hivyo, Rhoda hana uwezekano wa kupata hilo. Na kile tunachoweza kuona kutoka kwa simulizi, anamjua Petro. Yeye ni sehemu ya jumuiya ya Kikristo huko.

Yeye ni sehemu ya kaya. Na hii si kuunga mkono utumwa, lakini kusema hii ilikuwa sehemu ya utamaduni. Rhoda hakuwa katika hali mbaya hasa ikilinganishwa na pengine watu wengi katika ulimwengu wa kale wa Mediterania, asilimia 70 hadi 90

kati yao walikuwa wakulima wa mashambani ambao walikuwa wakulima wadogo wadogo au ambao walifanya kazi katika mashamba ya watu wengine.

12, 14 hadi 16, kujifunza imani kwa neema ya Mungu. Wakati mwingine yeye hujibu maombi yetu hata hivyo, hata wakati hatukuwa na imani nyingi kama tulivyopaswa kuwa nayo. Yakobo alikuwa ameuawa, yawezekana licha ya maombi yao.

Lakini ona kusudi la mkutano wao wa maombi. Katika sura ya 12 na mstari wa 5, kanisa linamwomba Petro. Wanamuomba aachiliwe.

Kwa hiyo, inakuwaje Mungu anapomwachilia? Kwa kweli hawakutarajia. Wanashangaa. Rhoda anakuja mlangoni.

Peter anagonga. Anakuja mlangoni. Anaona ni Peter.

Naye amesisimka sana, anakimbia kurudi na kuwaambia wengine huku Petro angali mlangoni. Nao hawakumwamini, kama vile wanafunzi wanavyowakataa wanawake kaburini katika Luka sura ya 24. Ni mzimu wake, wanasema.

Ninamaanisha, kwanza, wanasema, wewe ni wazimu, ambayo pia walisema kwa wanawake kwenye kaburi. Ni mzimu wake, wanasema. Ni malaika wake.

Kama vile walivyofikiri kwamba Yesu alikuwa mzimu katika Luka sura ya 24. Naam, kulikuwa na baadhi ya mapokeo maarufu ambapo wenye haki walifanyika kama malaika baada ya kifo. Lakini jambo la kushangaza ni kwamba malaika alikuwa ametoka tu kumwokoza Petro.

Na huyu alikuwa Petro halisi. Lakini haikuwa kwamba masimulizi hayo yanashutumu imani yao, ingawa inaweza kuwa inacheka ukosefu wao wa imani. Kwa sababu Petro mwenyewe mwanzoni hakufikiri alikuwa anaachiliwa na malaika.

Alifikiri alikuwa anaona ono mpaka akatoka kwenye hewa baridi ya usiku na akashuka kwenye barabara moja na kutambua, loo, hii inafanyika kweli. Kwa hiyo, Petro mwenyewe hakuwa ameamini jambo hilo, ingawa alikuwa akipitia wakati huo. Labda ilimchukua muda kuamka.

Lakini kwa vyovyote vile, wakati huohuo, Petro anagonga lango. Sasa, kumbuka kwamba kulikuwa na wapagazi wengine pengine katika jirani. Katika jiji la juu la Yerusalemu, watu wengi walikuwa na walinzi kwenye malango yao.

Kwa hivyo, mtu mwingine angeweza kutazama nje na kuona ni nani anayebisha mlangoni mwao. Hii ni aina ya hali ya hatari, sawa? Lakini Bwana huitunza. Petro anawasimulia jambo linalotukia wakati hatimaye walimruhusu aingie.

Rhoda ndiye pekee anayeamini mwanzoni, sawa na wanawake wa kaburini ndio pekee walioamini hapo awali. Sura ya 12 na mstari wa 17. Yakobo, kihalisi Yakobo.

Lilikuwa jina la kawaida la Kiyahudi. Sio Yakobo yule yule aliyekakwa kichwa katika sura ya 12 na mstari wa 2. Ingekuwa nzuri kama kichwa chake kingerudi, lakini hapana, si Yakobo yule yule. Huyu ndiye Yakobo anayetokea baadaye katika Matendo ya Mitume katika sura ya 15 na mstari wa 13.

Na inaonekana kuchukuliwa kwa nafasi kwamba watazamaji bora wa Luka tayari wamesikia juu ya Yakobo. Ndio maana hatakiwi kutambulishwa kwa namna fulani maalum. Wakorintho wa Kwanza 15:7 na Wagalatia 2:9. Huyu alikuwa ni ndugu mdogo wa Yesu.

Alisifika sana kwa utauwa. Baadaye, alipouawa kishahidi, watu wa Yerusalemu walipinga. Na hasa wale waliokuwa wacha Mungu sana katika sheria, pengine Mafarisayo, walipinga kuuawa kwa Yakobo.

Hiyo ina maana gani? Kweli, Petro, kunaweza kuwa na watu ambao wamechukizwa na Petro. Amekwenda na kula na watu wa mataifa wasiotahiriwa. Neno hilo labda lilizunguka, lakini Yakobo labda yuko salama kwa Agripa.

Labda watu hawataki James auawe. Na litasaidia kanisa kwa sababu Yakobo alikuwa mtu ambaye tayari alikuwa anajitambulisha na utamaduni wa Yerusalemu wa kihafidhina. Na pengine ilikuwa ni sehemu ya malezi yake pia.

Sura ya 12 mistari 18 na 19. Agripa ana kiburi sana kwamba yuko tayari kuwahukumu wengine kifo, lakini anakubali ibada na kulaaniwa. Anachunguza walinzi kwa habari, labda chini ya mateso.

Nilikuwa nikifikiria watumwa kwa sababu watumwa walikuwa chini ya sheria ya Kirumi na desturi za Wagiriki pia, mara nyingi walichunguzwa chini ya mateso. Kwa hiyo, anawachunguza kisha anawanyonga kwa sababu hapati mtu mwingine yeyote ambaye anaweza kumlaumu isipokuwa hawa walinzi wanne. Lazima wamekuwa wazembe.

Hii ilikuwa kesi ya mtaji. Katika visa vya kifo, askari wa Kirumi ambao walikuwa walinzi wangeweza kuuawa kwa uzembe ikiwa wangemwacha mfungwa atoroke. Na kwa kweli, lazima kudhani ni kula njama.

Walinzi wote lazima walishirikiana kwa sababu wawili kati yao walikuwa wamefungwa kwa Petro na minyororo ikafunguliwa. Na kisha hawa wengine wawili walikuwa nje na hakuna jinsi Petro angeweza kupita bila wao kumuona isipokuwa Mungu alipanga hivyo na kufanya hivyo ili wasimwone. Na hiyo sio maelezo ambayo ataenda.

Naam, inaposema aliua walinzi, haimaanishi kikosi kizima cha 16. Ingemaanisha tu wale wanne waliokuwa zamu wakati huo. Lakini unaona kiburi chake.

Anawahukumu wengine kifo. Na sasa kabla simulizi hili halijaisha, Mungu atamhukumu afe. Sura ya 16 na mstari wa 27, unakumbuka wakati mlinzi wa gereza wa Filipi yuko tayari kuanguka juu ya upanga wake.

Katika sura ya 27, mstari wa 42, ambapo askari wanataka kuwaua wafungwa wasije wakatoroka kwa sababu ni hatari kwao. Sasa katika visa hivyo vyote viwili, huenda hawakuuawa, lakini bado ilikuwa hatari. Katika kesi hii, ingawa, Herode Agripa si mtu mzuri sana.

Anaokoa baadhi ya heshima yake mwenyewe kwa kuwa na uwezo wa kuwalaumu walinzi hawa ambao anadhania lazima wawe na hatia na kuwaua. Katika mstari wa 20, vizuri, anafikiwa na balozi kutoka Tiro na Sidoni. Walitegemea kuagiza chakula kutoka nje ya nchi kwa ajili ya chakula katika Tiro na Sidoni.

Kulikuwa na sehemu ya Tiro kwenye bara, lakini sehemu kubwa ilikuwa bado kisiwa ambacho kilikuwa kimejengwa upya kwenye kisiwa hicho. Na kisha bado kulikuwa na njia panda kati yao ambayo ilikuwa imejengwa na Alexander Mkuu hapo awali. Lakini hawakukusanya chakula cha kutosha kwa ajili yao wenyewe.

Kwa sehemu walitegemea Yudea kwa chakula chao. Na Agripa alikuwa amezuia baadhi yake. Na kwa hiyo sasa walihitaji kuja na kuzungumza naye kwa kujipendekeza sana na kadhalika.

Josephus anatuambia kwamba hilo lilitukia katika jumba la maonyesho la Kaisaria. Kwa hiyo, amerudi Kaisaria wakati huu ambapo mji mkuu wa Kirumi wa Yudea ulikuwa, ingawa kwa kawaida aliishi Yerusalemu. Agripa alipenda kuonyesha uwezo wake kama anavyofanya katika mstari wa 21.

Luka anataja mavazi yake ya kifalme. Pia wametajwa na Josephus ambaye anasisitiza fahari yao. Kujionyesha kwa Agripa katika tukio lingine kulisababisha ghasia dhidi ya Wayahudi huko Alexandria.

Josephus anaonyesha tukio hili hasa katika ukumbi wa michezo wa Kaisaria. Jumba hilo la maonyesho lilijengwa na babu yake, Herode Mkuu. Na misingi ya ukumbi huu wa michezo bado inabaki hadi leo.

Na hii ilikuwa hafla maalum ambapo walikusanyika. Labda ilikuwa siku ya kuzaliwa ya mfalme ikiwa tunaielewa maandiko kwa usahihi. Josephus anasema kwamba Agripa alikuwa akionyesha uwezo wake na kwamba wambembebezi wake walimsifu kama mungu jambo ambalo lilikuwa la kawaida katika Mashariki ya Ugiriki.

Naam, alikuwa rafiki wa Gaius Caligula ambaye alikuwa, Gaius Caligula sasa alikuwa amekufa. Klaudio alikuwa mfalme, lakini Gaius Caligula ndiye ambaye, maliki ambaye alijaribu kuweka sanamu yake mwenyewe katika hekalu la Yerusalemu na kudai ibada kama mungu. Na Agripa alikuwa amekatisha tamaa jambo hilo, tunaambiwa.

Lakini katika hatua hii, Agripa, inaonekana uwezo wake umeenda kichwani mwake. Anafurahi kuabudiwa au kubembelezwa kana kwamba yeye ni mungu mwenyewe. Kumbuka, anapenda kuwapendeza watu na hawa ni watu wa mataifa.

Lakini hata Germanicus, ambaye alikuwa jenerali mashuhuri alipokuwa Alexandria na watu wakamsifu kuwa mungu, alipuuza sifa hizo. Kila mtu isipokuwa mfalme alipaswa kukengeusha sifa kama hizo. Kwa kweli, maliki hangependa mtu akubali sifa kama hizo.

Hakudharau heshima katika kesi hii. Na Josephus anasema kwamba alianguka mara moja, akafa akiwa na umri wa miaka 84, pole, akiwa na umri wa miaka 54 baada ya siku tano za maumivu ya tumbo. Kifo kutokana na magonjwa ya matumbo na minyoo kilizingatiwa kuwa cha kutisha sana.

Kilizingatiwa kifo kinachofaa kwa wadhalimu. Na tunazo hadithi zingine za madhalimu waliokufa hivi. Lakini Yosefo na Luka wote wanazungumza juu ya kifo cha kutisha cha Agripa.

Luka anasema aliliwa na funza na akafa. Kwa hiyo, Agripa, ambaye alitumia nguvu za uzima na kifo, na alitaka kumuua Petro, Petro anaishia kunusurika, na Agripa anaishia kufa. Yule ambaye kweli ana nguvu za uzima na mauti ndiye anayejua kila unywele wa vichwa vyetu.

Hatupaswi kuogopa. Wakati, unajua, kama tutakufa katika huduma ya injili, tunaweza kuamini kwamba tuko mikononi mwa Mungu. Yuko pamoja nasi na atakuwa pamoja nasi wakati huo.

Na akitukomboa anatukomboa nasi tunafurahia hilo pia. Vyovyote vile, tunajua kwamba yeye ndiye anayesimamia. Sura ya 12, mstari wa 25 hadi sura ya 13 katika mstari wa 3, Antiokia inatuma wamishenari.

Hili halikuwa jambo la kawaida katika Uyahudi. Wasafiri wangechukua ujumbe wa imani yao ya Kiyahudi pamoja nao. Wangefurahi kuieneza, wengi wao, lakini kwa kweli hawakutuma wamisionari.

Lakini kumbuka, Sauli wa Tarso ana mwito huu ambao Mungu amempa. Barnaba anajua kuhusu hilo. Na katika hali hii, kwa wakati huu, ni wakati wa wao kutumwa nje na kanisa.

Licha ya sura ya 1 katika mstari wa 8, mitume wa Yudea walikuwa bado katika Yerusalemu wakati huu. Bado tunasikia juu yao katika sura ya 15 katika mstari wa 6. Wanaitarajia kufanya kazi. Injili itaenea kutoka Yerusalemu na watu wa Mataifa watakuja Yerusalemu kupokea sheria ya Mungu, au angalau kusikia kutoka Yerusalemu.

Lakini Antiokia ilikuwa imefanikiwa hasa katika utume wa Mataifa. Sura ya 11, mistari 19 hadi 26. Walikuwa na maono maalum kwa ajili ya hili.

Wangeweza kuthibitisha hili. Sura ya 12, mstari wa 25. Safari ya kurudi Antiokia kutoka Yerusalemu kwa Barnaba na Sauli ambao walipeleka kitu Yerusalemu.

Na bila shaka, hilo liliacha mashaka kwa sababu labda hata walikuwapo wakati Agripa alipokuwa akiwanyonga watu. Lakini safari ya kurudi Antiokia kwao ilikuwa takriban maili 400. Hiyo ilikuwa safari muhimu.

Ilikuwa desturi kwa walimu wa kale kuchukua wanafunzi pamoja nao. Na Barnaba anamchukua Marko, kijana, pamoja nao. Labda alikuwa kijana wakati huu.

Tena, karibu 13, hawakuwa na bar mitzvah bado katika kipindi hiki, lakini mahali fulani karibu 13 au labda mara tu baada ya wakati mvulana alipoingia balehe, alichukuliwa kuwa kijana katika duru za Kiyahudi na katika sehemu kubwa ya ulimwengu wa Mediterania. Huko Roma, inaweza kuwa 15, 16, au kitu kama hicho. Lakini kwa hali yoyote, Mark anaweza kuwa kijana wakati huu, mahali fulani karibu na hapo.

Ilikuwa salama zaidi kusafiri kwa vikundi. Kwa hiyo, kulikuwa na kadhaa wao kwenda. Walikuwa wanazungumza nini kwa njia ambayo hatujui? Lakini angalau marabi ambao walikuwa wachamungu sana waliona kwamba ilikuwa vizuri kuzungumza juu ya Torati unapokuwa safarini.

Na pengine walikuwa na mazungumzo mengi kuhusu Biblia walipokuwa wakisafiri na kuhusu matendo makuu ya Mungu katika maisha yao wenyewe na masimulizi ya Yesu. Yamkini Luka alipata baadhi ya hadithi zake kuhusu Yesu pia kutokana na mambo ambayo Paulo alimwambia, labda baadhi ya mifano kuhusu neema na kadhalika. Lakini kwa vyovyote vile, katika sura ya 13 na mstari wa 1, wamerudi Antiokia, na Barnaba na Sauli ni miongoni mwa viongozi wa kanisa, waangalizi.

Waangalizi hapa ni manabii na walimu. Kwa hiyo, haikuwa tu manabii kutoka Yerusalemu kuja Antiokia, lakini ulikuwa na baadhi ya manabii na walimu katika Antiokia, angalau katika hatua hii. Labda baadhi ya manabii wa awali walibaki.

Na hawa walikuwa ni watu walionena neno la Bwana kwa unabii au kwa mafundisho au kwa yote mawili. Wanachuoni wamejadili iwapo wote hawa walikuwa wote au baadhi yao walikuwa na nguvu katika moja, baadhi yao walikuwa na nguvu zaidi katika mwingine. Simeoni na Menaeni.

Menaen ni aina ya Kigiriki ya Menahemu. Ni jina la Kiyahudi. Simeoni na Menaen wote ni majina ya Kiyahudi, lakini jina la ukoo la Simeoni ni Niger.

Hilo lilikuwa jina la Kirumi lenye kuheshimika. Huenda alikuwa raia wa Roma. Lakini katika kesi hii, sio tu Simeon Niger, ni Simeoni anayeitwa Niger.

Kwa hivyo, ni jina la utani. Na lilipotumiwa kama jina la utani katika Kilatini, Niger ilimaanisha nyeusi. Kwa hivyo labda ni kama Simeoni wa Giza.

Huenda akawa mgeuzwa-imani wa Afrika Kaskazini, aliyetokana na wageuzwa-imani wa Afrika Kaskazini. Kwa hali yoyote, yeye ni Myahudi. Naam, akipewa jina la Simeoni, huenda alizaliwa Myahudi, lakini yawezekana kwa wageuzwa-imani kutoka kusini zaidi.

Yeye ni wa rangi nyeusi. Lukias. Sarin ilikuwa na idadi kubwa ya Wayahudi.

Labda robo moja ya Sarin ilikuwa ya Kiyahudi. Kwa hiyo Lukia wa Sarin angeweza kuwa Myahudi. Lukias lilikuwa jina la Mataifa, lakini Wayahudi wa diaspora wanatumia jina hilo.

Kwa hivyo, haituambii kabisa kabila la Lukias lilikuwa nini, lakini tunaona angalau utofauti wa kijiografia, ambao ulikuwa muhimu kwa Antiokia ya ulimwengu. Ulikuwa na timu ya uongozi inayoakisi baadhi ya anuwai ya watu. Timu ya uongozi kwa kiasi kikubwa ni ya Kiyahudi, hata kama wanatoka maeneo tofauti, hata kama wanaweza kuwa na asili tofauti kabla ya mababu zao kugeukia Uyahudi.

Lakini hilo ni jambo la kawaida kwa sababu ni nani wangukuwa watu ambao wangejua Torati vizuri zaidi, ambao wangeweza kufundisha maandiko vizuri zaidi? Naam, Manani anavutia sana kwa sababu alilelewa na Herode. Ina maana gani alilelewa na Herode? Inaweza kumaanisha kwamba walishiriki muuguzi sawa wa mvua. Watumwa ambao walikua na mrithi, hasa watumwa ambao walikuwa watoto wa muuguzi wa mvua wa mrithi, mara nyingi waliachiliwa baadaye.

Waliendelea kuwa na nguvu hata kama watumwa kwa sababu ya uhusiano wao na mtumwa. Namaanisha, kama ungekuwa mtumwa wa Kaisari, kulikuwa na watumwa wa Kaisari na hasa watu walioachwa huru wa Kaisari ambao nyakati fulani walikuwa na mamlaka zaidi kuliko maseneta wa Kirumi. Kwa hivyo, mfumo tofauti sana kuliko unapofikiria juu ya utumwa katika Amerika na aina zingine nyingi za utumwa katika sehemu zingine nyingi za ulimwengu.

Lakini huenda alikuwa mtumwa aliyeachiliwa, lakini huenda hakuwa. Wavulana wengine pia wangeweza kulelewa na wakuu katika makao ya kifalme na pia walipata umaarufu. Antipa alikuwa ameanguka miaka kumi kabla ya simulizi hili.

Kwa hiyo, Herode Antipa, kwa kweli kilichompata ni kwamba mke wake Herodia, wakati kaka yake Herode Agripa I alipokuwa mfalme, alimwambia mumewe, Herode, sasa hiyo si sawa. Ndugu yangu alikuja tu hapa na anakuja kama mfalme, lakini umekuwa mtawala wa Galilaya na Perea kwa kizazi kizima. Kwa hivyo, unapaswa kumwomba mfalme kuwa mfalme.

Na akasema hilo sio wazo zuri. Hivyo sivyo mambo yanavyofanya kazi katika Milki ya Kirumi. Lakini alisisitiza.

Na mwishowe, alimwomba mfalme na mfalme akasema, hakuna mtu anayezungumza juu ya kuwa mfalme isipokuwa mimi nianzishe. Naye akamfukuza Herode Antipa na Herodia akaenda pamoja naye. Kwa hiyo, walikuwa wamepoteza nafasi yao ya madaraka kwa hatua hii.

Kwa hivyo Menaen hana miunganisho mikali ya kisiasa kwa kila mmoja. Hata hivyo, anatoka katika malezi yenye kuheshimiwa sana na pengine elimu na anaweza kuwa chanzo cha Luka cha habari kuhusu Herode Antipa. Tunapata nyenzo maalum kuhusu Herode Antipa katika Luka-Matendo, hasa Injili ya Luka ambayo haionekani katika baadhi ya Injili nyingine.

Kwa kupendeza pia, huenda alikuwa, pia tuna mke wa Hosea, Yoana, mke wa Hosea, msimamizi-nyumba wa Herode. Kwa hivyo, kulikuwa na miunganisho kadhaa ya ndani na Herode Antipas. Sasa, huenda Luka alijifunza mambo haya kutokana tu na Paulo kujifunza mambo haya kutoka kwa watu wengine.

Lakini kwa hali yoyote, Luka ana habari fulani ya ndani juu ya hii. Luka sura ya 13, mstari wa 2 na 3. Viongozi wanafunga pamoja. Kufunga kwa kawaida kulitumika kwa maombolezo au toba.

Baadhi ya Wayahudi waliitumia kujaribu kutafuta mafunuo. Hapa, wanamtafuta Mungu katika maombi. Wakati mmoja maishani mwangu, kwa kipindi kirefu cha miaka kadhaa, nilitaka kufunga siku moja kila juma, si juu ya suala fulani kwa sababu nilikuwa na masuala mengi sana.

Nisingeweza kamwe kula, lakini kumtafuta tu Mungu na kuonyesha kujitolea kwangu kwa dhabihu kwa Mungu. Alikuwa akisikia maombi tofauti kwa sababu sikuwa na wasiwasi, unajua, lazima nifunge na maombi haya. Ni mimi tu nina uhusiano na Baba yangu.

Ananisikia ninaposali na ninaonyesha kujitolea kwangu. Lakini kwa vyovyote vile, wanafunga pamoja na maombi na Roho Mtakatifu anazungumza. Sasa, kumbuka, Roho Mtakatifu mara nyingi alihusishwa na hotuba ya kinabii au manabii.

Kwa hiyo hapa, kazi za roho za roho ya unabii. Kumbuka, viongozi walikuwa manabii na walimu. Kwa hiyo pengine mmoja wao alitabiri pengine ni jinsi Roho Mtakatifu alivyonena.

Roho akasema, watengeni Barnaba na Sauli kwa huduma ile niliyowaitia. Tayari walikuwa wamesikia kutoka kwa Bwana. Kwa hivyo, huu ulikuwa uthibitisho wa kile ambacho tayari wamesikia.

Haikuwa kama, nilipata wazo hili tu, unatakiwa kufanya hivyo. Kweli, wakati mwingine basi itabidi ungojee uthibitisho wako mwenyewe kwa njia nyingine. Lakini hili lilikuwa ni jambo ambalo Bwana alikuwa tayari akizungumza nao.

Na ni ajabu wakati Bwana anatuthibitishia mambo ambayo tulihisi Bwana amesema nasi. Wengine wakati mwingine huhisi kitu kimoja. Hii ilikuwa muhimu hasa katika kesi hii.

Namaanisha, walikuwa viongozi. Walikuwa na huduma hai hapa katika kanisa lililokuwapo, linalokua la watu wa ulimwengu wote. Lakini sasa wanatumwa kwenda kuanza kazi katika maeneo mengine, wakitumwa moja kwa moja.

Kutuma pengine kunamaanisha kwamba nauli yao ililipwa, pengine kwa njia moja walipokuwa wakienda kwenye misheni yao ya kwanza, katika kesi hii kwenda Kipro. Sura ya 13 mistari ya 4 hadi 12, liwali wa Kipro anaamini, ilikuwa desturi kwa wajumbe au watangazaji kusafiri wawili-wawili. Na kama tulivyosema hapo awali, ni salama pia ikiwa una mtu pamoja nawe.

Wanafunzi wa Taurati walipendelea kuwa na masahaba ili wasome nao wanaposafiri au kuzungumza nao kuhusu Taurati wanapokuwa safarini. Unajua, inaweza kuchosha ikiwa unachofanya ni kutembea na huna mtu wa kuzungumza naye. Lakini kwa kawaida barabara za Waroma zilikuwa nzuri na kwa ujumla zilikuwa salama, mradi tu ulikuwa unasafiri mchana.

Nakumbuka sehemu moja huko Nigeria tulisikia kuna majambazi usiku na kwa bahati mbaya gari liliharibika usiku. Na kwa hivyo, rafiki yangu wa Nigeria ambaye alikuwa akiendesha gari alisema, sawa, nitabadilisha tairi, lakini wewe nenda nje na uhakikishe kuwa hakuna mtu anayetugonga kutoka kwa nyuma kwa sababu hatuna taa yoyote nyuma ya gari kwani imefungwa. Kwa hiyo, tuligundua kwamba Baturi, mtu mweupe, alikuwa mzuri kwa kitu katika hali hizi kwa sababu ngozi yangu nyepesi, ilionyesha taa za gari.

Na kwa hivyo, ilikuwa nzuri kwamba ilikuwa muhimu kwa kitu fulani na tukafanikiwa. Lakini tulikuwa na wasiwasi, unajua, bado hatujafika jijini na tayari kulikuwa na giza. Lakini wakati wa mchana ilikuwa kawaida salama kusafiri.

Kusafiri kulikuwa rahisi kuliko wakati mwingine wowote katika sehemu hii ya ulimwengu au hata tena hadi karibu na kipindi cha kisasa katika sehemu hii ya ulimwengu. Katika 13:4, walisafiri kutoka Antiokia hadi Seleukia, ambao ulikuwa mji wa bandari kwenye pwani. Seleukia ilikuwa karibu maili 15 au kilomita 24 kuelekea magharibi.

Pia kulikuwa na Mto Orontes ukienda pwani, lakini wangeweza kuchukua barabara. Seleukia yenyewe kama bandari, pia ilikuwa mji tajiri wa wafanyabiashara. Ilikuwa na ngome zenye nguvu.

Itakuwa ngumu sana kuchukua kwa sababu ya miamba iliyo mbele yake na kadhalika. Kupro palikuwa mahali pa asili kwao pa kwenda. Barnaba alijua Kipro.

Kumbuka Barnaba ni mtu wa Kupro, Mdo 4:36 . Na ilikuwa maili 60, kilomita 95 kwa bahari kutoka Seleukia. Naam, katika 13:5, wanakuja Salami, ambayo ni asili. Ingekuwa mahali pa kwanza wangepika walipokuja Kipro.

Salami lilikuwa jiji kubwa sana, ambalo labda zaidi ya watu 100,000 waliishi huko. Ilikuwa na jumuiya kubwa ya Wayahudi, pengine masinagogi kadhaa. Kwa hiyo, wanakuja na kusema katika masinagogi haya.

Walimu watembelezi wenye ujuzi katika Torati kwa kawaida wangeombwa kuzungumza katika masinagogi ya mahali hapo. Namaanisha, kwa kawaida mmejipata hivi punde, lakini mnapokuwa na wageni, na kule Salami, mnaweza kuwa na wageni kadhaa, mnapokuwa na wageni kama walikuwa na ujuzi katika Torati, ninamaanisha, huyu hapa alikuwa Paulo. Alikuwa anatoka Yerusalemu na alisoma chini ya Gamalieli huko Yerusalemu.

Ikiwa hawakusikia habari za Gamalieli, angalau wangeheshimu kwamba alisoma chini ya mwalimu stadi huko Yerusalemu. Kwa hiyo, baadhi ya watu, wachache wa wasomi, wamesema, vema, hatuwezi kuamini katika kitabu cha Matendo ya Mitume ambapo kinasema kwamba Paulo kweli alizungumza katika masinagogi kwa sababu Paulo alisema kwamba utume wake ulikuwa kwa Mataifa. Vema, tazama, katika Warumi sura ya 11, tunaona kwamba yeye pia alikuwa na maono ya kuwafikia watu wa Kiyahudi.

Warumi 9, alisema hata angekuwa tayari kulaaniwa kutoka kwa Kristo kwa ajili yao, kama vile Musa alivyokuwa tayari kuutoa uhai wake kwa ajili ya watu wake. Futa jina langu kwenye kitabu, Musa alisema. Bila shaka, Mungu hangeruhusu hilo.

Lakini hata moja kwa moja, katika 2 Wakorintho sura ya 11, Paulo anazungumza kuhusu kupigwa mara 39 kwa kupigwa. Vema, hiyo ndiyo aina ya kipigo ulichopata kwenye sinagogi. Kwa hiyo, Paulo, wakati wa huduma yake, ni wazi alitumia muda katika masinagogi.

Angeweza kukataa jumuiya ya sinagogi na kusema, Vema, mimi ni raia wa Kirumi. Sina budi kupitia hili. Na sheria ya Kirumi ingemlinda, lakini pia angetengwa na jamii ya Wayahudi.

Ukweli wa kwamba anapigwa hivi mara tano unatuonyesha kwamba anaendelea kurudi kwenye masinagogi. Hakupigwa katika zote, bila shaka, lakini aliendelea kurudi kwenye masinagogi. Kwa hiyo, barua za mashahidi wa kujionea za Paulo zinathibitisha kwamba alisema, kwa kweli, katika masinagogi.

Na Barnaba anaonekana kuwa kiongozi wa timu kwa wakati huu bado. Bado anaitwa Barnaba na Sauli. Na kwa hivyo labda wote wawili walizungumza, ingawa Paulo anaonekana kusema labda kwa ufasaha zaidi.

Tutaona hilo katika sura ya 14. Mapema katika karne ya pili, jumuiya ya Wayahudi ya Kupro ilishambulia mji wa Salami na kwa kulipiza kisasi, jumuiya ya Wayahudi iliagamizwa. Lakini katika karne ya kwanza, kulikuwa na jumuiya kubwa ya Wayahudi huko.

Katika 13.6, inasema kwamba walisafiri. Walikuwa wakisafiri kutoka sehemu ya mashariki ya Kupro hadi sehemu ya magharibi. Labda walichukua barabara mpya ya kusini.

Ilikuwa fupi kuliko barabara kuu ya kaskazini. Na baadhi ya miji njiani ambako pengine walihubiri katika masinagogi au kuhudumu kwa njia fulani. Luka anatupa tu muhtasari huu wa haraka.

Atakuwa na kitabu kimoja tu kwa ajili ya misheni nzima ya kanisa la kwanza. Na hapa si mahali alipokuwa pamoja nao. Miji iliyo njiani ni pamoja na Sidium, Amethisto, na Curiam.

Kwa kweli hutamka haya jinsi yangetamkwa kwa Kigiriki. Na mambo mengine sitamki jinsi yangetamkwa. Lakini kwa hali yoyote, Pafo Mpya.

Pafo ulikuwa mji mkuu wa mkoa wa Kupro. Ulikuwa mji wa bandari wa Ugiriki upande wa kaskazini na magharibi mwa Kupro. Na ilidumisha uhusiano fulani wa kibiashara na Yudea.

Sasa, kulikuwa na kaburi maarufu la Aphrodite. Hiyo haikuwa New Pafo. Hiyo ilikuwa katika Pafo ya Kale, karibu maili saba au kilomita 11 kuelekea kusini-mashariki.

Lakini tena, hili ni eneo lenye watu wengi wa kipagani. Lakini wakaletwa mbele ya mkuu wa mkoa. Na cha kufurahisha, kuna jumba ambalo limechimbuliwa katika iliyokuwa Pafo Mpya huko Cyprus.

Ikulu inadhaniwa kuwa ya gavana. Kwa hivyo tunaweza kujua jinsi chumba kilivyokuwa ambapo Paulo na Barnaba waliletwa. Kulikuwa na apse ambapo inaonekana kulikuwa na kiti muhimu sana, labda ambapo gavana aliketi ili kutoa amri na hukumu zake, na kadhalika.

Chumba kikubwa sana. Kulikuwa na murals kwenye ukuta wa matukio mbalimbali ya mythological kuhusu Achilles na kadhalika. Kwa hiyo, mazingira ni ya kipagani sana.

Lakini hiyo haizuii injili. Wala ukweli kwamba kulikuwa na mchawi wa Kiyahudi huko. Wachawi wa Kiyahudi mara nyingi walifikiriwa kuwa bora zaidi katika Milki ya Kirumi.

Bila shaka, wamekatazwa katika maandiko na hawakuaminiwa miongoni mwa Wayahudi wachamungu. Lakini kwa sababu Wayahudi walifikiriwa kuwa na jina lililofichwa la Mungu, mara nyingi waliheshimiwa na wengine katika nyanja ya uchawi. Mara nyingi wakuu wa Kirumi walikuwa, mara nyingi waliunganisha wanafalsafa kwenye mahakama zao.

Wakati mwingine walichukua wanafalsafa. Wakati fulani walichukua wanajimu. Baadaye, Feliksi, ambaye tutakutana naye baadaye katika Kitabu cha Matendo, liwali wa Kirumi wa Yudea, alifanya urafiki na mchawi Myahudi kutoka Kupro.

Kwa hivyo, tunajua kwamba kulikuwa na wachawi wa Kiyahudi kutoka Kupro hata miongo kadhaa baada ya hii au hata muongo mmoja baada ya hii. Sergio Paulo alikuwa raia wa Kirumi, lakini alikuwa kizazi cha kwanza cha raia wa Kirumi ambao waliishi Mashariki, ambao pia walikuwa washiriki wa tabaka la useneta. Familia ya Sergio Paulo iliishi ndani ya Asia Ndogo.

Kwa hivyo, alikua, ndio, kama raia wa Kirumi, lakini pia alivutiwa na maoni kadhaa kutoka Mashariki. Na hapa ana mtu ambaye ni mchawi wa Kiyahudi. Itakuwa kama kuwa na Mmisri au Mwajemi katika mahakama yako, magus wa Kiajemi, mtu mwenye hekima wa Kihindi.

Watu hawa walijulikana sana kwa hekima ya zamani na mafumbo fulani ya zamani, na walichukuliwa kuwa wa kigeni wakati mwingine na watu wengine, haswa katika sehemu ya Magharibi ya Milki ya Kirumi. Kwa hiyo, ana mchawi huyu wa Kiyahudi kwenye baraza lake, 13:7 na 13:8. Sergio Paulo inaonekana alikuwa balozi wa Cyprus kuanzia miaka ya 45, hakika katika miaka ya 45 na 46.

Kama kawaida, Luka amesahihisha jina maalum la mahali hapo la afisa. Katika Cyprus, ingekuwa pro-balozi katika kipindi hiki. Sergius Paulus, jina lake halijathibitishwa kama balozi wa Kipro katika kipindi hiki kwa sababu tunayo majina ya takriban moja ya tano ya mabalozi wanaounga mkono Cyprus.

Wengi wao wamepotea kwetu. Kwa hivyo, tulikuwa na nafasi 20% tu, nafasi moja kati ya tano ya kujua jina lake lilikuwa nani. Na hatujui majina ya pro-balozi hapa, lakini tunajua kwamba inafaa kazi ya Sergius Paulo.

Na inaeleweka kwamba angekuwa pro-balozi katika Saiprasi iliyo karibu, familia yake ikitoka sehemu za ndani za Asia Ndogo. Inalingana na mambo mengine tunayojua kuhusu kazi yake na mambo mengine tunayojua kuhusu familia yake kuwa familia ya seneta. 13:9 Sauli, ambaye pia anaitwa Paulo.

Naam, kwa nini utambulisha jina lake hapa? Kwa wasikilizaji kwa mara ya kwanza wa kitabu cha Matendo, huenda kikawa na mashaka fulani. Lo, kwa sababu kwa sasa wanafikiria, loo, lazima huyu ni Paulo. Lakini mapema, labda hawakufikiria.

Ingawa hadithi yake ya uongofu ilijulikana sana, wanaweza kuwa wameielewa hata hivyo. Lakini kuna sababu nyingine kwa nini imetajwa hapa kwanza. Raia wa Kirumi walikuwa na majina matatu, tria nomina, na cognomen ya Kirumi, ambayo ndiyo Paulo angekuwa.

Kwa kawaida ilikuwa mjuzi. Paulo alikuwa Kilatini kwa ndogo. Hiyo inamtambulisha pengine kuwa raia wa Roma.

Karibu kila mtu tunayemjua ambaye alikuwa na jina Paulo alikuwa raia wa Roma. Kwa kawaida, wazazi wa Kiyahudi hawakutaka kuwapa, vizuri, wakati mwingine waliwapa watoto wao majina ya Kirumi hata hivyo, lakini hatujui kuhusu Paulo akitumiwa kwa njia hiyo. Kwa kawaida, haingeenda vizuri huko Yerusalemu au mahali kama hapo kuwa na jina hilo.

Na ingawa Sauli alitoka Tarso, neno la Kirumi kwa kawaida lingemaanisha, mjumbe wa Kirumi Paulo kwa kawaida angemaanisha kwamba alikuwa raia. Jina lake la Kirumi lilifanana na jina lake la Kiyahudi. Hiyo ilikuwa ya kawaida kuwafanya wasikike sawa au wakati mwingine kumaanisha kitu kimoja, lakini katika kesi hii, sauti sawa.

Sha'ul kwa Kiaramu, Sauli kwa Kigiriki, na Paulo kwa Kilatini. Kwa njia, Sauli labda hangezuliwa kwa ajili yake kwa sababu ingawa lilikuwa jina kuu la Mbenyamini, ambalo tunajua kutoka kwa barua za Paulo mwenyewe kwamba alikuwa, halikuwa jina bora zaidi katika ulimwengu wa Kigiriki-Kirumi ambapo Sauli alimaanisha kitu kibaya sana. Kwa hivyo, inaleta maana zaidi kwake kwenda kwa jina la Paulo, haswa akiwa katika mazingira ya Kirumi.

Kwa hivyo, kwa kuwa sasa yuko katika mazingira ya Kirumi, inabadilika hadi jina lake la Kirumi na inafanya muunganisho mzuri kwa sababu Paulo anazungumza na Sergio Paulo. Katika sura ya 13, mstari wa 10 na 11, mchawi wa Kiyahudi, Elmas Bargesis, anazungumza dhidi ya ujumbe wa Barnaba na Sauli, sasa hivi, Paulo na Barnaba. Paulo anaongoza katika pambano hili na baada ya hili, kwa kawaida ni Paulo na Barnaba.

Naye amepigwa upofu na Paulo atangaza hukumu. Anasema utakuwa kipofu kwa muda. Vema, Paulo anajua jinsi hilo linavyofanya kazi kwa sababu lilimtokea yeye pia.

Na pia, mtu huyu alikuwa kipofu, akiwaacha vipofu kama Paulo alivyokuwa hapo awali. Mchezo wa upofu wa mfano au wa kiroho na upofu wa kimwili, unao katika manabii wa Agano la Kale, unao katika waigizaji wa Kigiriki, na kadhalika. Kwa hiyo, hilo si jambo la kawaida, lakini anasema, utapigwa kipofu kwa muda.

Naye anamwita mwana wa shetani. Kweli, hiyo pia inashangaza kwa sababu huyu alikuwa Baryesus, akimaanisha mwana wa Yesu. Yesu lilikuwa jina la kawaida kwa kiasi fulani.

Ni jina Yoshua katika Agano la Kale. Katika Kigiriki, inakuja kama Yesu. Kwa hiyo, yeye si mwana wa Yesu kweli.

Hakika yeye ni mwana wa shetani. Naye atakuwa kipofu kwa muda ili kujifunza somo lake. Hapa kuna kile tunachokiita mkutano wa nguvu.

Mchawi huyu alidai kuwa na nguvu zisizo za kawaida, lakini nguvu halisi, nguvu za Mungu ni kubwa zaidi. Na nitatoa maoni machache hapa kuhusu mikutano ya nguvu. Shemeji yangu, Emmanuel Musunga, ni profesa wa kemia katika Chuo Kikuu cha Brazzaville.

Ana Ph.D. katika kemia kutoka chuo kikuu cha Ufaransa, kama tu mke wangu ana Ph.D. katika historia kutoka chuo kikuu cha Ufaransa. Na Emmanuel ni mtu mzuri. Na ninamwamini sana.

Na yeye ni mwanasayansi. Amechapisha makala za kisayansi. Ni mtu mwenye akili sana.

Emmanuel pia anafundisha shule ya Jumapili katika kanisa lake, katika Kanisa la Kiinjili la Kongo. Alinisimulia jambo lililotokea na baadhi ya wanafunzi wake. Kulikuwa na wavulana hawa watatu ambao walishikamana kila wakati.

Na wakati fulani, mmoja wao aliugua sana. Na baada ya miezi michache, alikufa. Na kisha yule aliyefuata aliugua sana.

Na baada ya mwezi mmoja hivi, alikufa. Na mara yule wa tatu akawa mgonjwa. Na katika hatua hii, wa tatu alikuja kwa walimu wa shule ya Jumapili na kusema, Nahitaji ninyi mniombee.

Sisi watatu tulikubaliana kati yetu na mtu ambaye alituambia kwamba tutapokea nguvu zisizo za kawaida, alituambia kwamba hatukupaswa kumwambia mtu yeyote nje ya kikundi chetu. Vinginevyo, tungepoteza nguvu. Uchawi haungefanya kazi.

Lakini tulikutana na mtu huyu barabarani, na alitaka kuchukua baadhi ya damu yetu. Alisema kama unaweza tu kuchukua kidogo kidogo ya damu yetu, kila mmoja wetu atapata nguvu zisizo za kawaida. Tungekuwa mawaziri wa serikali au chochote.

Na mkubwa aliugua baada ya kuota ndoto ya kutisha kwamba mtu huyohuyo alikuja na kumchoma kwa kisu kile kile. Aliugua, na baada ya miezi michache akafa. Usiku ambao alikufa, wa pili aliota ndoto ileile, na akaugua.

Na usiku ambao alikufa, wa tatu aliota ndoto ile ile na kusema, hii haifanyiki jinsi ilivyopaswa kufanya, na akaja na kuwauliza walimu wa shule ya Jumapili waombe. Kwa hiyo, shemeji yangu na walimu wengine wa shule ya Jumapili walikusanyika pamoja, na waliomba na kufunga mchana kwa siku tisa. Na ndipo wakaenda na kumwombea akombolewe kutokana na jambo hili, naye akaokolewa.

Na mara ya mwisho nilizungumza na Emmanuel, mvulana, ambaye sasa ni kijana, bado yuko vizuri. Familia yangu na mimi tulikutana bila kutarajia ambapo mti ulivunjika mizizi katika muktadha wa sisi kulaaniwa pale ambapo tulikuwa tumesimama. Sikuweza kuelewa kwa miaka mingi, jinsi hilo lingeweza kutukia, mpaka siku moja nilikuwa nikisoma Ayubu sura ya 1 na kusema, loo, Shetani ana uwezo wa kuangusha nyumba na mambo kama hayo.

Lakini Mungu alitulinda. Sipendi sana kusimulia hadithi zangu kuhusu hili kwa sababu si za kufurahisha, kwa hivyo nitazingatia zaidi kusimulia hadithi za watu wengine. Lakini Dk. Rodney Ragwan, Mbaptisti Mhindi kutoka Afrika Kusini, rafiki yangu mzuri, mfanyakazi mwenzangu katika seminari nilimofundisha hapo awali, aliniambia hadithi kutoka kwa babu yake.

Alikuwa amesikia kutoka kwa baba yake, na nilipokuwa nikitayarisha kitabu juu ya miujiza na kufanya nyongeza juu ya aina hii ya jambo, Rodney aliwasiliana na baba yake kwa ajili yangu ili tuweze kupata hadithi moja kwa moja kutoka kwa mmoja wa watu waliokuwa pale, mmoja wa mashahidi wa macho. Babu yake alikuwa Mbaptisti wa Kihindi huko Durban na alikutana na mtu sokoni ambaye alisema, vema, nitakuonyesha kwamba roho yangu ina nguvu sana. Roho yangu itakuja kukutembelea usiku wa leo karibu na usiku wa manane, na utaona roho yangu ina nguvu zaidi kuliko chochote ulicho nacho.

Usiku huo, familia ilikuwa ikisali na kufunga hadi saa 11:45 hivi, na kwa takriban dakika 20 walisikia hatua kubwa kuzunguka nyumba. Baba Rodney alikumbuka hili kwa undani sana. Hii ndio aina ya kitu ambacho kingeshikamana na kumbukumbu yako, sivyo? Lakini hakuna kilichotokea, na siku iliyofuata katika soko, mtu huyo alikubali kwa babu ya Rodney kwamba roho yake haiwezi kuingia.

Bwana aliwalinda watu wake. Wataalamu wengi wa mizimu wamebadilishwa kwa njia ya kukutana na nguvu. Hilo ni jambo la kawaida nchini Indonesia.

Ni kawaida nchini Ufilipino. Nimetoa mihadhara katika sehemu zote mbili. Katika kusini mwa Afrika, ni kawaida.

Tandi Randa katika Indonesia, niliyetaja hapo awali, hakudhurika na mashambulizi ya uchawi ambayo yalikuwa yametumiwa kuua wengine. Kila mtu alitarajia kufa, lakini hakupata madhara. Yule mchawi alitubu na kumkubali Kristo.

Hapa ni eneo ambalo wanachoma vitu vya uchawi. Na kwa njia, hii sio, unajua, wakati mwingine watu huita waganga wa jadi au kitu wachawi. Hiyo si lazima iwe sahihi kila wakati.

Lakini hawa ni watu wanaodai kuwa ni wachawi, wanaodai kutumia laana kuua watu. Kwa hivyo, miaka 12 baadaye, bado yuko vizuri. Hakuna kilichotokea kwake.

Hapa katika 20:11 ni picha ambapo wanabatiza waganga ambao wameongoka wakati wa mikutano yake ya uamsho katika eneo la milimani huko Indonesia. Sura ya 13, mstari wa 13 hadi 41, mahubiri ya Paulo huko Antiokia ya Pisidia. Na mimi nina kwenda kuanza na background juu ya hilo.

Sura ya 13, mstari wa 13 hadi 1426, Paulo na Barnaba walitembelea idadi ya miji. Zote ziko kando ya Via Augusta. Unaweza kuiita Augustus Highway.

Kwa Kigiriki, ilikuwa Via Sebast, Barabara kuu ya Augustus. Ilijengwa karibu nusu karne kabla ya hii, kwa sehemu kwa sababu Roma ilitaka kuhakikisha kuwa majeshi yake yangeweza kusonga kwa kasi katika mambo ya ndani ya Asia. Sura ya 13 na mstari wa 13, walipokuwa wakisafiri moja kwa moja au karibu sana na moja kwa moja kaskazini kutoka Pafo hadi pwani ya kusini ya Asia Ndogo, pengine walitua katika Atalia, ambayo ilikuwa bandari kuu ya Perga.

Na kisha labda walisafiri kwa barabara. Huenda mto ulikuwa na uelekevu kwa kiasi fulani, lakini bado ungelazimika kusafiri kwa barabara kutoka mtoni. Kwa hivyo, ilikuwa na maana ikiwa kuna zaidi ya mmoja wao, ilikuwa na maana kwao kusafiri kwa barabara.

Walisafiri kwa barabara kutoka Perga, maili 10 au kilomita 16 kaskazini. Perga ilikuwa maili tano kutoka hata maji yanayoweza kupitika kutoka mto huu. Huu ni Perga katika Pamfilia, andiko linasema.

Pamfilia ilikuwa sehemu ya wilaya ya Pamfilia Lisia katika kipindi hiki. Kwa hiyo Luka anaeleza kwa usahihi eneo hilo. Hii ilikuwa sehemu ya Pamfilia Lysia kutoka miaka 43 hadi mahali fulani karibu 68, kwa hakika katika kipindi hiki cha wakati.

Perga ulikuwa mji wa maana sana kwenye pwani. Huenda ilikuwa na zaidi ya watu 100,000. Naam, kisha wanaanza, kisha pengine walisafiri kaskazini-mashariki kando ya Via Sebast, Barabara kuu ya Augustus.

Kulikuwa na njia zingine kadhaa ambazo wangeweza kuchukua, lakini hiyo ndiyo ilikuwa bora zaidi. Na hiyo ndiyo inayowezekeza zaidi kwa mahali walipokuwa wakisafiri. Sasa, kwa nini wasafiri hadi ndani? Hapa, Perga ina watu zaidi ya 100,000, lakini Luka anasimulia hadithi za kile kilichotokea Antiokia karibu na Pisidia mnamo 1314.

Antiokia karibu na Pisidia, isichanganywe na Antiokia ya awali ya Siria karibu na Orontes tuliyozungumzia, haikuwa kubwa kama Perga au miji mingine ya pwani. Ilikuwa koloni ya Kirumi kwa sababu, tena, Roma ilitaka kuweka askari wastaafu njiani walipokuwa wakianzisha makoloni kwa sababu hii ilikuwa njia ya kuweka mambo ya ndani ya Asia Ndogo salama wakati wa kizazi cha awali wakati haikuwa salama sana. Kulikuwa na wakoloni 5,000, wazao wa maveterani walioishi huko, pamoja na watu wengine zaidi ya wakoloni.

Lakini bado, hiyo si idadi kubwa ya watu ikilinganishwa na baadhi ya maeneo ya pwani. Walijulikana hasa kwa ibada yao kwa mungu Maine. Hekalu kubwa zaidi, hata hivyo, ndani ya nchi, lilikuwa hekalu lililojengwa hivi karibuni kwa heshima ya mfalme, kwa heshima ya Kaisari.

Ilikuwa ndogo sana kuliko miji ya pwani. Walakini, tunajua kutoka kwa akiolojia kwamba familia ya Sergii Poli iliishi katika mkoa huu, haswa kaskazini mashariki mwa hapa. Na ikiwa angewapa barua za pendekezo, ambazo kwa kawaida na kwa kawaida angefanya ikiwa angekuwa mwamini, iwe imani yake ilikuwa ya kudumu au la, tuna sababu fulani ya kuamini ikiwa baadaye angekuwa seneta na kutumikia katika Roma katika kizazi cha baadaye, huenda angefanya mambo fulani ambayo yalimheshimu Kaisari katika njia fulani ambazo kwa kawaida Wakristo hawangeona kuwa zinafaa.

Ingawa tunaweza kumkumbuka Naamani, ambaye aliruhusiwa kuingia katika hekalu la kipagani katika 2 Wafalme, Sura ya 5, lakini kwa kweli hakumwabudu mungu. Alimwacha tu mfalme amegemee kama mfalme alivyomwabudu mungu. Lakini kwa vyovyote vile, Sergio Paulo alikuwa angalau mwamini wakati huu, na ingekuwa kawaida kwamba alitoa barua za pendekezo.

Hiyo itakuwa sababu moja wangeenda kwenye mambo ya ndani. Sasa, wangeweza pia kuongea siku ya Sabato kwenye sinagogi pale. Huo ndio wakati pekee ambapo mikusanyiko ya Wayahudi kwa kawaida ilifanyika, Sabato na siku za sherehe.

Wakati fulani watu wangukuwa na shule ikiwa jumuiya ya Wayahudi ilikuwa kubwa vya kutosha na watu wangeweza kwenda kusoma kwenye sinagogi. Hiyo inathibitishwa mara nyingi zaidi katika kipindi cha baadaye. Lakini kwa vyovyote vile, katika Sura ya 13, mstari wa 15, usomaji wa maandiko ambayo yalitumiwa, huenda Paulo ataanza na usomaji wa kawaida wa maandiko wanaotoa.

Kuna usomaji, haswa kutoka kwa Torati. Hatujui ikiwa usomaji ulirekebishwa katika kipindi hiki. Huenda walikuwa.

Baadaye, kuna mzunguko wa miaka mitatu. Mnasoma katika Taurati na manabii. Katika kipindi hiki, baadhi ya watu wanadhani watu wanaweza kuwa na uwezo wa kuchagua usomaji wao wenyewe, hasa katika diaspora nje ya Yudea na Galilaya.

Mahubiri ya sinagogi kwa kawaida yangukuwa mahubiri juu ya kifungu kilichosomwa. Paulo kweli anahubiri kuanzia mwanzo na anaendesha hadi kwa manabii hadi mwisho wa mahubiri yanayofuata. Wakuu wa sinagogi wanamwalika azungumze.

Tena, hii itakuwa ya asili. Hapa kuna mtu ambaye anatoka Yudea anatembelea. Amefunzwa kama mzungumzaji wa maandiko.

Bila shaka, wataenda kumuuliza. Watawala wa sinagogi mara nyingi ilikuwa ofisi ya heshima, lakini mara nyingi pia inaweza kurejelea maafisa wakuu wa masinagogi. Maandishi yanaonyesha hivyo.

Mara nyingi watu walipewa afisi hii ambao walikuwa hasa wa tabaka la kuheshimika, lenye kuheshimika katika masuala ya mgawanyiko wa kitabaka ambao ulifikiriwa wakati huo. Hawa mara nyingi walikuwa wafadhili wa sinagogi pia. Naam, katika mwaka wa 1316, huko ughaibuni, kinyume na vile tunavyoona kuhusu Yesu katika Mathayo 5:1, huko ughaibuni, mzungumzaji angesimama kwa kawaida kuzungumza.

Yesu anasoma na kisha kuketi kueleza katika Luka 4, lakini katika diaspora nje ya Yudea na Galilaya, msemaji kwa kawaida angesimama. Kwa hiyo, Paulo anasimama. Kisha tuna maelezo yaliyofungwa kwa maandiko katika sura ya 13, aya ya 16 hadi 43, tofauti kabisa na jinsi Paulo anavyohubiri kwa Mataifa.

Paulo alizoea hadhira mbalimbali katika hotuba zake kama vile alivyozea hadhira mbalimbali katika barua zake, ambayo ilichukuliwa kuwa kanuni nzuri ya balagha katika nyakati za kale. Naam, wakati ujao kile ambacho tunakwenda kuchukua nacho ni maudhui ya ujumbe wa Paulo kwenye sinagogi la Antiokia ya Pisidia. Na kama

tutakavyoona, baadhi ya watu wanapenda sana kile Paulo anachosema, lakini baadhi ya watu hawapendi kile ambacho Paulo anaenda kusema.

Huyu ni Dk. Craig Keener katika mafundisho yake juu ya kitabu cha Matendo. Hiki ni kikao cha 14, Matendo 12 na 13.